LAUSUNTO
16.10.2024

Sivistysvaliokunta

Asia: Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain ja perusopetuslain muuttaminen (yksityiskoulujen kotikuntakorvaus)

Viite: HE 163/2024 vp

1. Yleistä

Sivista katsoo, että nyt ehdotettava kotikuntakorvauksen porrastuksesta luopuminen yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta on pitkään odotettu uudistus, joka toteutuessaan vahvistaa sekä perusopetuksen järjestämisen ylläpitäjäneutraliteettia että oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. **Sivista kannattaa hallituksen esitystä. Sivista ei kuitenkaan pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että harjoittelukoulut on rajattu uudistuksen ulkopuolelle.**

Aikataulullisesti yhdistäminen esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistamiseen on mielekästä. **On luontevaa, että samaan kokonaisuuteen liittyvät uudistukset tulevat voimaan samanaikaisesti**. Tämä on sekä oppilaiden että järjestäjien kannalta selkein ja johdonmukaisin ratkaisu. Tämä tuo kuitenkin joltain osin haasteita kokonaisuuden arviointiin: kummassakaan hallituksen esityksessä ei ole arvioitu oppilaskohtaisten tukitoimien velvoitteen vaikutuksia yksityisiin opetuksen järjestäjiin, eikä yhteen sovitettavia kohtia ole täsmällisesti määritelty.

2. Perusopetuslakiin esitetyt muutokset

Ehdotuksen mukaan uudistuksen myötä yksityisille perusopetuksen järjestäjille tulisi velvoite tehdä perusopetuslain 17 § 1 momentin mukaisia erityisen tuen päätöksiä. Muilta osin velvoitteita ei laajennettaisi. **Sivista pitää tehtyä rajausta velvoitteiden yhtenäistämiseen tarkoituksenmukaisena lapsen etu huomioiden.** Esimerkiksi niin sanottu vaativa erityinen tuki edellyttää opetushenkilöstöltä sellaista erityisosaamista, tiloja ja muita järjestelyjä, joita yksityisissä kouluissa ei välttämättä ole.

Kuten ehdotuksen perusteluissa todetaan, oppilaaksiottoon, opetusmaksuihin ja varautumisvelvollisuuteen liittyvät säännökset ja käytännöt ovat periaatteellisesti niin erilaisia kunnallisten ja ei-kunnallisten opetuksen järjestäjien kesken, että näiden säännösten yhdenmukaistaminen olisi hyvin vaikeaa. **Sivista toteaa, että osin nämä käytännöt kytkeytyvät ei-kunnallisten järjestäjien ydinluonteeseen, eikä näiden säännösten yhdenmukaistaminen olisi tarkoituksenmukaistakaan.** Sivista pitää tärkeänä, että suomalaisen perusopetuksen kenttä voi olla moninainen ja monipuolinen jatkossakin.

Eduskuntaa pyydetään yhteen sovittamaan esitys oppimisen tuesta annetun hallituksen esityksen (HE 114/2024 vp) kanssa. Kummassakaan esityksessä ei ole täsmällisesti esitetty sitä, miten yhteen sovittaminen tehdään. **Sivista painottaa, että velvoitteiden yhtenäistämisen tulee koskea uuden lain oppilaskohtaisia tukitoimia (20 c §).** Sen sijaan velvoitteiden laajentamisen ei tule koskea oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella järjestettävää opetusta (20 i §). Näin velvoitteet vastaisivat olennaisilta osin tässä hallituksen esityksessä ehdotettua eli nykyisen perusopetuslain 17 §:n ensimmäistä momenttia. Lakiesitysten yhteen sovittaminen vaikuttaa Sivistan käsityksen mukaan uuden perusopetuslain pykälään tukea koskevasta päätöksestä (20 f §). Sivista ehdottaa esitetyn pykälän nykyisen toisen momentin muokkaamista seuraavasti:

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

Jos tämän lain 8 §:n mukainen valtion koulu ja yliopistolain (558/2009) 88 §:n mukainen harjoittelukoulu ei järjestä oppilaskohtaisia tukitoimia, päätöksen oppilaskohtaisista tukitoimista tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta.

Jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 20 i §:ssä tarkoitettua opetusta, päätöksen mainitussa pykälässä tarkoitetusta opetuksesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta.

Sivista katsoo, että vaikutukset on muilta osin arvioitu selkeästi ja ne vastaavat myös Sivistan käsitystä uudistuksen vaikutuksista.

3. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin esitetyt muutokset

Sivista kannattaa esitettyä muutosta yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta. Esityksessä kuvataan, että alennettu prosentti on ollut voimassa vuoden 2015 uudistuksesta alkaen. Edeltävä, vuosina 2010–2014 sovellettu rahoitustaso oli 90 prosenttia niille yksityisille, jotka ovat saaneet järjestämisluvan 31.7.1998 jälkeen. Sivista huomauttaa, että ennen 31.7.1998 järjestämisluvan saaneiden osalta tällä uudistuksella palataan aiempaan 100 prosentin rahoitustasoon.

Lapsivaikutusten arvioinnissa esityksessä todetaan, että vaikutuksena voi olla perheiltä mahdollisesti perittävien koulumaksujen määrän mahdollinen vähentyminen valtiolta saadun rahoituksen nousun myötä. Sivista huomauttaa, että koulumaksujen kerääminen koskee vain muutamaa yksityistä opetuksen järjestäjää eikä ole näin ollen yleistettävissä esityksen vaikutukseksi.

4. Harjoittelukoulujen asemasta

Sivista pitää valitettavana sitä, että harjoittelukoulut on rajattu esityksen ulkopuolelle, sillä se heikentää harjoittelukoulujen edellytyksiä tarjota monipuolisia opetusharjoitteluja.

Tällä hetkellä osassa harjoittelukouluista on voitu tarjota nykyistä erityistä tukea. Tämä toteutuu vaihtelevasti harjoittelukoulujen sijaintikunnan kanssa tehtyyn sopimukseen perustuen tai jopa ilman tuen tarjoamiseen osoitettavaa resurssia. Sivista ehdottaa harkittavaksi oppimisen tuen kokonaisuudistuksen rajaamista siten, että siihen varattua resurssia olisi mahdollista kohdentaa kotikuntakorvauksen nostoon myös muiden ei-kunnallisten perusopetuksen järjestäjien osalta. **Vaihtoehtoisesti lainsäädännössä voitaisiin määritellä yhteistyövelvoite niille kunnille, joissa harjoittelukoulut sijaitsevat.** Sivista katsoo, että opetusharjoittelun monipuolisuuden varmistamiseksi ratkaisun on lähdettävä siitä, että harjoittelukouluilla on tosiasiallinen mahdollisuus tehdä tuen päätöksiä ja saada resurssi tuen toteutukseen.

Harjoittelukoulujen taloudellista asemaa arvioitaessa tulee huomata myös se, että niiden ei ole pääsääntöisesti katsottu olevan hakukelpoisia opetus- ja kulttuuriministeriön jakamiin valtionavustuksiin. **Sivista ehdottaa sivistysvaliokunnan edellyttävän, että opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää selvityksen harjoittelukoulun rahoituksellisesta asemasta sekä tarkastelee uudelleen tulkintaansa avustusten hakukelpoisuudesta.**

5. Muita huomioita

Esityksen perusteluteksteissä todetaan, että kotikuntakorvauksen noustessa rahoituslain mukaisen harkinnanvaraisen avustuksen laskentatapaa on jatkossa uudistettava. Sivista pitää tarpeellisena,

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

että jatkossakin harkinnanvaraista avustusta on haettavissa ja tosiasiallisesti saatavissa esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa toiminta käynnistyy tai oppilasmäärä kasvaa nopeasti.

Helsingissä 16.10.2024

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Annakaisa Tikkinen, johtava asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
annakaisa.tikkinen@sivista.fi, puh. +358403566082

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa 400:aa yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on 69 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi